

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

Кафедра педагогіки та психології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПЕДАГОГІКА З ОСНОВАМИ
ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ**

Напрями підготовки: 014.11 "Фізична культура";

017 "Фізична культура і спорт"

Львів – 2018 рік

Робоча програма з дисципліни «Педагогіка з основами педагогічної майстерності» для студентів за напрямами підготовки: *014.11 "Фізична культура"; 017 "Фізична культура і спорт"*.

Розробник:

Доктор педагогічних наук, професор кафедри Степанченко Наталія Іванівна

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та психології

Протокол № 1 від “31” серпня 2018 року

Завідувач кафедри
педагогіки та психології _____

Соловйов В.Ф.

“31” серпня 2018 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Напрямок підготовки 014.11 "Фізична культура (середня освіта)"; 017 "Фізична культура і спорт".	<i>Нормативна</i>	
Модулів – 4	Спеціальність (професійне спрямування): "Фізична культура"; "Фізична культура і спорт".	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		2-й	2-3-й
Загальна кількість годин - 150		Семестр	
		3-4-й	4,5,6-й
Тижневих годин: - для <i>денної</i> форми навчання згідно графіку проходження навчальних дисциплін; - для <i>заочної</i> форми навчання згідно графіку проведення сесій.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		34 год.	14 год.
		Семінарські	
		60 год.	12 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		56 год.	124 год.
		Індивідуальні завдання: год.	
		Вид контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Вивчення курсу “Педагогіка з основами педагогічної майстерності” складає основу професійної компетентності викладача з фізичної культури та тренера. Педагогічна підготовка – фундамент професійної діяльності, оскільки саме педагогічні знання дозволяють вчителю організовувати процеси виховання та навчання, які орієнтовані на потреби і можливості конкретних учнів.

Курс “Педагогіка з основами педагогічної майстерності” дисципліна теоретична; це скерування даної навчальної дисципліни робить особливо значимими міжпредметні зв’язки педагогіки насамперед з психологією та філософією, тому **мета** вивчення курсу – формування педагогічної скерованості мислення студентів.

Досягнути цієї мети можна вирішивши наступні **завдання**:

- засвоїти найважливіші поняття, які розглядаються багатьма дисциплінами в тому числі і педагогікою: виховання, освіта, особистість, розвиток та інші;
- ознайомитись з найбільш значимими сучасними педагогічними ідеями та теоріями;
- навчитися теоретично обґрунтовано описувати і пояснювати реальні педагогічні ситуації виділяючи в них педагогічні завдання;
- оволодіти алгоритмом вирішення педагогічних задач;
- набути навичок самостійної роботи з педагогічною літературою;
- ознайомитися з найважливішими нормативними документами про школу та освіту;
- набути навичок професійної рефлексії (самооцінки) та педагогічної техніки

В результаті вивчення базових елементів педагогічних знань студент повинен **знати і вміти**:

- виявляти, описувати, пояснювати педагогічні факти, явища та процеси в реальному житті;
- самостійно поповнювати педагогічні знання;
- формувати первинні навички дослідницької роботи та професійної рефлексії (самооцінки).

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні основи педагогіки

Тема 1. Педагогіка як наука. Система педагогічних наук.

Тема 2. Методологія педагогіки. Логіка та методи педагогічного дослідження.

Тема 3. Розвиток особистості та виховання. Вікова періодизація.

Вікові особливості психічного та фізичного розвитку особистості.

Тема 4. Історія українського шкільництва та педагогіки.

Тема 5. Основні проблеми розвитку європейського шкільництва та педагогічної думки.

Змістовий модуль 2. Дидактика (теорія освіти і навчання)

Тема 6. Процес навчання. Закономірності та принципи процесу навчання.

Тема 7. Зміст освіти як фундамент культури особистості.

Тема 8. Методи і засоби навчання.

Тема 9. Організаційні форми навчання. Урок в сучасній школі.

Тема 10. Педагогічний контроль і врахування результатів діяльності учнів.

Тема 11. Гуманізація та інновації в педагогіці. Індивідуально-диференційований підхід в навчанні.

Змістовий модуль 3. Теорія виховання та школознавство

Тема 12. Сутність, рушійні сили процесу виховання. Закономірності та принципи виховання.

Тема 13. Зміст і базові концепції виховання. Національний характер виховання. Світогляд особистості.

Тема 14. Методи, форми, засоби виховання.

Тема 15. Особистість, група, колектив.

Тема 16. Теорія і практика виховних систем школи.

Тема 17. Педагогічні проблеми взаємодії шкільного і сімейного виховання.

Тема 18. Принципи і структура управління освітою. Планування та облік роботи школи; методична робота в школі.

Змістовий модуль 4. Основи педагогічної майстерності

Тема 1. Педагогічна майстерність, її елементи.

Тема 2. Рівні професійної діяльності спортивного педагога

Тема 3. Педагогічне спілкування як взаємодія

Тема 4. Стили педагогічного спілкування.

Тема 5. Педагогічна етика та педагогічний такт.

Тема 6. Засоби комунікативного впливу педагога на учня – переконання та навіювання.

Тема 7. Взаємозв'язок шкільної та театральної педагогіки у вирішенні проблеми майстерності педагога.

Тема 8. Педагогічна цілеспрямованість, зовнішній вигляд педагога, техніка мови та мовлення.

Тема 9. Педагогічні конфлікти: види, причини виникнення.

Тема 10. Угрупування та його вплив на виховання особистості.

Тема 11. Психолого-педагогічна корекція відхилень в поведінці школярів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Загальні основи педагогіки												
Тема 1. Педагогіка як наука. Система педагогічних наук.	6	2	2			2	7	1				6
Тема 2. Методологія педагогіки. Логіка та	6	2	2			2	7					6

методи педагогічного дослідження.												
Тема 3. Розвиток особистості та виховання. Вікова періодизація. Вікові особливості психічного та фізичного розвитку особистості.	6	2	2			2	9	1	2			6
Тема 4. Історія українського шкільництва та педагогіки.	6	2	2			2	7					6
Тема 5. Основні проблеми розвитку європейського шкільництва та педагогічної думки.	8	2	2			2	7					6
Разом за змістовим модулем 1	30	10	10			10	37	2	2			30
Змістовий модуль 2. Дидактика (теорія освіти і навчання)												
Тема 6. Процес навчання. Закономірності та принципи процесу навчання.	6	2	2			4	6					5
Тема 7. Зміст освіти як фундамент культури особистості.	8	2	2			4	6	1				5
Тема 8. Методи і засоби навчання.	8	2	2			4	7	1	2			5
Тема 9. Організаційні форми навчання. Урок в сучасній школі.	6	2	2			2	7	1				5
Тема 10. Педагогічний контроль і врахування результатів діяльності учнів.	6	2	2			2	6	1				5
Тема 11. Гуманізація та інновації в педагогіці. Індивідуально-диференційований підхід в навчанні.	6		2			4	5					5
Разом за змістовим модулем 2.	40	8	12			20	37	4	2			30
Змістовий модуль 3. Теорія виховання та школознавство												
Тема 12. Сутність, рушійні сили процесу виховання. Закономірності та принципи виховання.	10	2	4			4	5	1				4
Тема 13. Зміст і базові концепції виховання. Національний характер виховання. Світогляд особистості.	4		2			2	5	1				4
Тема 14. Методи, форми, засоби виховання.	8	2	4			2	5	1	2			4

Тема 15. Особистість, група, колектив.	6	2	2			2	5	1					4
Тема 16. Теорія і практика виховних систем школи.	4		2			2	5						4
Тема 17. Педагогічні проблеми взаємодії шкільного і сімейного виховання.	4		2			2	5						5
Тема 18. Принципи і структура управління освітою. Планування та облік роботи школи; методична робота в школі.	4		2			2	6						5
Разом за змістовим модулем 3	40	6	18			16	36	4	2				30
Усього годин	110	24	40			46	110	10	6				90
Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (Основи пед. майстерності)												
		денна форма					Заочна форма						
	усього	у тому числі					усьог	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.	о	л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 4. Основи педагогічної майстерності													
Тема 1. Педагогічна майстерність, її елементи.	6	1	1				3	1	2				3
Тема 2. Рівні професійної діяльності спортивного педагога.	6	1	1				3						2
Тема 3. Педагогічне спілкування як взаємодія.	6	1	1			2	5	1	2				4
Тема 4. Стили педагогічного спілкування.	5	1	1			2	3	1					2
Тема 5. Педагогічна етика та педагогічний такт.	8		4			2	3						2
Тема 6. Засоби комунікативного впливу педагога на учня – переконання та навіювання.	9	2	2			2	4	1	2				3
Тема 7. Взаємозв'язок шкільної та театральної педагогіки у вирішенні проблеми майстерності	5		2				3						2

педагога.												
Тема 8. Педагогічна цілеспрямованість, зовнішній вигляд педагога, техніка мови та мовлення.	10	2	2				3					4
Тема 9. Педагогічні конфлікти: види, причини виникнення.	10	2	2			2	5		2			4
Тема 10. Угрупування та його вплив на виховання особистості.	3		2				5		2			4
Тема 11. Психолого-педагогічна корекція відхилень в поведінці школярів.	4		2				3					4
Усього годин	40	10	20			10	40	4	4	6		34

5. Темі лекційних занять

№ з/п	Назва теми (Педагогіка)	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Педагогіка як наука. Система педагогічних наук.	2	1
2.	Методологія педагогіки. Логіка та методи педагогічного дослідження.	2	
3.	Розвиток особистості та виховання. Вікова періодизація. Вікові особливості психічного та фізичного розвитку особистості.	2	1
4.	Історія українського шкільництва та педагогіки.	2	
5.	Основні проблеми розвитку європейського шкільництва та педагогічної думки.	2	
6.	Процес навчання. Закономірності та принципи процесу навчання.	2	
7.	Зміст освіти як фундамент культури особистості.	2	1
8.	Методи та засоби навчання.	2	1
9.	Організаційні форми навчання. Урок в сучасній школі.	2	1
10.	Педагогічний контроль і врахування результатів діяльності учнів.	2	1
11.	Гуманізація та інновації в педагогіці. Індивідуально-диференційований підхід у навчанні.		
12.	Сутність, рушійні сили процесу виховання. Закономірності та принципи виховання.	2	1
13.	Методи, форми, засоби виховання.	2	1
14.	Особистість, група, колектив.	2	1
15.	Теорія і практика виховних систем школи.		1

16.	Педагогічні проблеми взаємодії шкільного і сімейного виховання.		
17.	Принципи і структура управління освітою. Планування та облік роботи школи; методична робота в школі.		

з/п	Назва теми (Основи педагогічної майстерності)	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Педагогічна майстерність, її елементи. Рівні професійної діяльності спортивного педагога.	1	1
2.	Педагогічне спілкування як взаємодія. Стилі педагогічного спілкування.	1	
3.	Засоби комунікативного впливу педагога на учня – переконання та навіювання.	2	1
4.	Педагогічна цілеспрямованість і зовнішній вигляд педагога, техніка мови та мовлення.	2	1
5.	Педагогічні конфлікти: види, причини виникнення	2	
6.	Угрупування та його вплив на виховання особистості.		1

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми (Педагогіка)	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Педагогіка як наука. Система педагогічних наук.	2	
2.	Методологія педагогіки. Логіка та методи педагогічного дослідження.	2	
3.	Розвиток особистості та виховання. Вікова періодизація. Вікові особливості психічного та фізичного розвитку особистості.	2	2
4.	Історія українського шкільництва та педагогіки.	2	
5.	Основні проблеми розвитку європейського шкільництва та педагогічної думки.	2	
6.	Процес навчання. Закономірності та принципи процесу навчання.		
7.	Зміст освіти як фундамент культури особистості.	2	
8.	Методи і засоби навчання.	2	2
9.	Організаційні форми навчання. Урок в сучасній школі.	2	
10.	Педагогічний контроль і врахування результатів діяльності учнів.	2	
11.	Гуманізація та інновації в педагогіці. Індивідуально-диференційований підхід в навчанні	2	
12.	Сутність, рушійні сили процесу виховання. Закономірності та принципи виховання.	2	
13.	Зміст і базові концепції виховання. Національний характер виховання. Світогляд особистості.	2	
14.	Методи, форми, засоби виховання.	2	2

15.	Особистість, група, колектив.	2	
16.	Теорія і практика виховних систем школи.		
17.	Педагогічні проблеми взаємодії шкільного і сімейного виховання.		
18.	Принципи і структура управління освітою. Планування та облік роботи школи; методична робота в школі.		

№ з/п	Назва теми (Основи педагогічної майстерності)	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Педагогічна майстерність, її елементи. Рівні професійної діяльності спортивного педагога.	2	2
2.	Педагогічне спілкування як взаємодія. Стилі педагогічного спілкування.	2	
3.	Педагогічна етика.	4	2
4.	Педагогічний такт.		
5.	Засоби комунікативного впливу педагога на учня – переконання та навіювання.	2	
6.	Взаємозв'язок шкільної та театральної педагогіки у вирішенні проблеми майстерності педагога.	2	2
7.	Педагогічна цілеспрямованість і зовнішній вигляд педагога, техніка мови та мовлення.	2	
8.	Педагогічні конфлікти: види, причини виникнення	2	2
9.	Угрупування та його вплив на виховання особистості.	2	2
10.	Психолого-педагогічна корекція відхилень в поведінці школярів.	2	

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми (Педагогіка)	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Педагогіка як наука. Система педагогічних наук.	2	6
2.	Методологія педагогіки. Логіка та методи педагогічного дослідження.	2	6
3.	Розвиток особистості та виховання. Вікова періодизація. Вікові особливості психічного та фізичного розвитку особистості.	2	6
4.	Історія українського шкільництва та педагогіки.	2	6
5.	Основні проблеми розвитку європейського шкільництва та педагогічної думки.	2	6
6.	Процес навчання. Закономірності та принципи процесу навчання.	4	5
7.	Зміст освіти як фундамент культури особистості.	4	5
8.	Методи і засоби навчання.	4	5
9.	Організаційні форми навчання. Урок в сучасній школі.	2	5
10.	Педагогічний контроль і врахування результатів	2	5

	діяльності учнів.		
11.	Гуманізація та інновації в педагогіці. Індивідуально-диференційований підхід в навчанні	4	5
12.	Сутність, рушійні сили процесу виховання. Закономірності та принципи виховання.	4	4
13.	Зміст і базові концепції виховання. Національний характер виховання. Світогляд особистості.	2	4
14.	Методи, форми, засоби виховання.	2	4
15.	Особистість, група, колектив.	2	4
16.	Теорія і практика виховних систем школи.	2	4
17.	Педагогічні проблеми взаємодії шкільного і сімейного виховання.	4	5
18.	Принципи і структура управління освітою. Планування та облік роботи школи; методична робота в школі.	2	5

№ з/п	Назва теми (Основи педагогічної майстерності)	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Педагогічна майстерність, її елементи.		3
2.	Рівні професійної діяльності спортивного педагога.		2
3.	Педагогічне спілкування як взаємодія.	2	4
4.	Стилі педагогічного спілкування.	2	2
5.	Педагогічна етика та педагогічний такт.	2	2
6.	Засоби комунікативного впливу педагога на учня – переконання та навіювання.	2	3
7.	Взаємозв'язок шкільної та театральної педагогіки у вирішенні проблеми майстерності педагога.		2
8.	Педагогічна цілеспрямованість і зовнішній вигляд педагога, техніка мови та мовлення.		4
9.	Педагогічні конфлікти: види, причини виникнення	2	4
10.	Угрупування та його вплив на виховання особистості.		4
11.	Психолого-педагогічна корекція відхилень в поведінці школярів.		4

9. Індивідуальні завдання

1. Написати 7-10 бібліографічних карток по літературі з кожної теми, скласти свої анотації до обраних видань.

Форма звіту: відповідна картотека.

2. Прослідкувати взаємозв'язок категорій “освіта”, “навчання”, “розвиток особистості” і “виховання”. Як аргументувати її за допомогою схеми?

Форма звіту: схема з поясненнями.

3. Написати міні-реферат на тему “Міждисциплінарні зв’язки в педагогіці”. Які міжпредметні або внутрішні зв’язки в педагогіці?

Форма звіту: текст реферату.

4. Які напрями науково-педагогічного дослідження є найбільш актуальними в сучасній школі? Чому? Сформулюйте не менше 5 тем таких досліджень. Для кожної з них сформулюйте об’єкт, предмет дослідження, окреслити мету та завдання, підібрати необхідні методи науково-педагогічного дослідження.

Форма звіту; текст дослідження.

5. Згідно досліджень англійського вченого Квірка, з 220 студентів-першокурсників англійських університетів 192 мають різного виду словники і енциклопедії вдома, 74 – використовують їх декілька разів на тиждень, 82 – щоденно.

Порівняйте ці дані зі станом справ у вашій академічній групі, а якщо можна – в групах різних курсів і факультетів. Оформіть методичний апарат проведеного дослідження. Як ви поясните отримані дані?

Форма звіту: текст дослідження з додатками.

6. Напишіть реферат із запропонованих тем:

- Поняття про педагогічну антропологію;
- Внутрішні та зовнішні фактори розвитку дитини;
- Важкі діти, обдаровані діти: в чому проблеми їх розвитку;
- Соціально-педагогічні особливості середовища в зоні чорнобильського сліду;
- Акселерація та її наслідки.

7. Напишіть твір “Я – як індивід, особистість, індивідуальність”.

Форма звіту: текст твору.

8. Спробуйте проаналізувати, що ви успадкували від батьків і своїх предків. З цією метою побудуйте генеалогічне дерево своєї родини. Особливу увагу приділіть прояву в вашій сім’ї задатків до певних видів діяльності.

Форма звіту: генеалогічне дерево з коментарем.

9. Прослідкуйте як реалізуються в предметі, який ви будете викладати:

- принципи відбору змісту освіти;
- система міжпредметних зв'язків.

Форма звіту: текст дослідження (з додатком таблиць, схем).

10. Розробіть докладно таблицю характеристики словесних, наочних і практичних методів навчання, користуючись наведеною нижче схемою.

Метод навчання	Функції вчителя	Функції учня	Засоби навчання	Умови успішного виконання
-----	-----	-----	-----	-----

Форма звіту: відповідна таблиця (досвід створення наочного посібника).

11. Оберіть, узгодивши з викладачем, одну з тем предмету “Фізичне виховання” в ЗОШ. Розробіть та опишіть систему 2-3 різних нетрадиційних форм уроків, які можна застосовувати при вивченні даної теми.

Форма звіту: конспекти нетрадиційних форм уроку.

12. Виберіть систему педагогічного контролю одного з педагогів-новаторів. Напишіть невеличке есе на цю тему.

Форма звіту: текст есе.

13. Прослідкуйте, як поняття “освіта”, “навчання”, розвиток особистості” входять в поняття “виховання”. Як аргументувати це за допомогою схеми?

Форма звіту: Схема з поясненнями.

14. Виберіть одну з тем будь-якого шкільного предмету (за вашим вибором). Розробіть виховні завдання цього уроку, які можливі результати при вивченні даної теми.

Форма звіту: Фрагмент конспекту уроку.

15. Підберіть уривки з наукових або літературних текстів по одній з запропонованих тем:

- Основні проблеми екологічного виховання в сучасному українському суспільстві;
- Моральне виховання як фундамент всієї системи виховної роботи;
- Фізичне виховання, формування здорового способу життя;

- -----

(ваш варіант – по узгодженню з викладачем)

Форма звіту: Складіть фрагмент педагогічної хрестоматії (із зазначенням автора, назви книги, видання, сторінки, тощо).

16. Прослідкуйте внутрішні зв'язки і попробуйте створити опорну схему, яка ілюструє взаємозв'язок і взаємодію компонентів змісту виховання.

Форма звіту: опорна схема (досвід створення наочного посібника).

17. Проведіть самостійне дослідження з метою з'ясування, наскільки виховання сучасних школярів має національний характер.

Форма звіту: Текст з результатами дослідження.

18. Порівняйте та проаналізуйте класифікації методів навчання та виховання. Чи є якісь внутрішні зв'язки в цих класифікаціях? Попробуйте скласти відповідну схему.

Форма звіту: схема з поясненням.

19. Напишіть рецензію на ч.ІІ книги Г.Ващенко “Виховання волі і характеру” /підручник для педагогів. – Київ, “Школяр”, 1999. – 380с.

Форма звіту: текст рецензії.

20. Проведіть самостійне дослідження та виявіть можливості та межі впливу колективу на розвиток особистості.

Форма звіту: текст з результатами дослідження (з додатками таблиць, діаграм, тощо).

21. Порівняйте суть сімейного виховання в різні історичні епохи. Що в них спільного? Від чого це залежить? Чи існують внутрішні зв'язки в цих видах сімейного виховання? Спробуйте скласти відповідну схему.

Форма звіту: схема з поясненнями.

Тематика рефератів.

1. Сучасні педагогічні технології, технологічна компетентність педагога-майстра.
2. Педагогічна культура і майстерність.
3. Зв'язок педагогічної техніки з акторською майстерністю.
4. Сучасні педагогічні взаємодії.

5. Мова як показник педагогічної майстерності і загальної культури вчителя та тренера з виду спорту.
6. Культура педагогічного спілкування на уроках ФК.
7. Шляхи підвищення професіоналізму вчителя ФК.
8. Особливості педагогічного спілкування в галузі ФК і спорту. Шляхи підвищення його результативності.
9. Стилi педагогічного спілкування, їх конкретні прояви на заняттях фізичною культурою у школі та тренуваннях з виду спорту.
10. Технології вирішення педагогічних конфліктів.
11. Самопізнання – шлях до професійної майстерності.
12. Характеристика педагогічної творчості тренера з виду спорту.
13. Інноваційна діяльність та педагогічний досвід як умови формування педагогічної творчості.
14. Аутогенне тренування в педагогічній діяльності спортивного педагога.
15. Шляхи формування та реалізації педагогічної майстерності.
16. Загальне та відмінне у театральній і педагогічній діяльності.
17. Педагогічний такт педагога.
18. Переконання як основний спосіб комунікативного впливу.
19. Навіювання як спосіб педагогічного впливу.
20. Майстерність вихователя як творчий процес.
21. Наукова організація праці вчителя ФК та тренера з виду спорту.
22. Мій педагогічний ідеал.
23. Елементи акторської майстерності у педагогічній діяльності.
24. Конфлікт у педагогічній взаємодії.
25. Головні характеристики педагогічної культури вчителя.
26. Педагогічна майстерність та її складові.
27. Внутрішня педагогічна техніка вчителя. Засоби її вдосконалення.
28. Зовнішня педагогічна техніка вчителя ФК та тренера з виду спорту.
29. Робота вчителя над удосконаленням мови і мовленнєвої культури.

10. Методи навчання

Лекції: проблемні, із запланованими помилками, лекція-візуалізація, лекція удвох.

Семінарські заняття: дискусія, розв'язання педагогічних задач, вирішення педагогічних ситуацій, ділові ігри, твори, науково-дослідні роботи, практичні роботи.

10.Методи контролю

В процесі вивчення дисципліни «Педагогіка з основами педагогічної майстерності» здійснюється *поточний* контроль у вигляді опитування, оцінки індивідуальних завдань та участі студентів у дискусіях.

Тематичний контроль проводиться у тестовій формі за темами кожного змістовного модуля.

Підсумковий контроль (екзамен) проводиться в усній формі за екзаменаційними білетами.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

При здачі екзамену

Поточне тестування та самостійна робота																							Підсумкова оцінка	Сума						
Модуль 1					Модуль 2					Модуль 3					Модуль 4															
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	50	100
2	2	2	2	2	3	4	5	4	2	2	2	4	4	4	2	2	2	5	4	4	4	4	4	4	4	4	5	3		

T6, T7 ... T18 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	<i>A</i>	відмінно	зараховано
82-89	<i>B</i>	добре	
74-81	<i>C</i>		
64-73	<i>D</i>		
60-63	<i>E</i>	задовільно	
35-59	<i>F_x</i>	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	<i>F</i>	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Студент допускається до іспиту при умові отримання в середньому від 18 до 50 балів з двох дисциплін, в подальшому він складає іспит в усній формі за білетом, який вбирає в себе чотири питання і додатково набирає від 0 до 50 балів (Таблиця 1). За результатами складання іспиту виводиться підсумкова оцінка шляхом додавання отриманих балів упродовж семестру та оцінки на іспиті.

Таблиця 1

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на іспиті, де студент може додатково набрати до 50 балів.

Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на екзамені
4	Студент може розрізняти об'єкт вивчення і відтворити деякі його елементи.
8	Студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, виявляє здатність елементарно викласти думку.
12	Студент відтворює менше половини навчального матеріалу; за допомогою викладача виконує елементарні завдання.
20	Студент знає приблизно половину навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснення педагога, повторити за зразком певну операцію, дію.
28	Студент розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило.
36	Студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. За допомогою викладача здатний аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити висновки; вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач за зразком.
42	Студент правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, частково контролює власні навчальні дії.
50	Знання студента є достатньо повними, він правильно засвоює вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами; робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями

18	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, уміє аналізувати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації.
20	Студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї.
22	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми; визначає програму особистої пізнавальної діяльності; самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них.
23-25	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; розвиває свої обдаровання і нахили.

12. Методичне забезпечення

11.1. Тексти лекцій.

11.2. Плани семінарських занять.

11.3. Розробки тем, які винесені на самостійну роботу.

13. Рекомендована література з Педагогіки

Базова

1. Болотін Ю. П. Лекції з історії педагогіки України / Болотін Ю. П., Окса М. М. – Мелітополь, 1996. – 254 с.
2. Бондар В. І. Дидактика : підручник для студ. пед. вузів / В. І. Бондар. – К. : Либідь, 2005. – 263 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Гончаренко С. У. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
4. Державна національна програма «Освіта: Україна ХХІ століття» // Освіта. – 1995. – 15 серп. – № 44/46.
5. Живодьор В. Ф. З історії національного шкільництва : навч.-метод. посіб. / Живодьор В. Ф., Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю. – К. : ІЗМН, 1998. – 144 с.
6. Закон України «Про освіту» // Голос України. – 1991. – 26 черв.

7. Історія педагогіки : навч. посіб. / за ред. О. А. Дубасенюк, М. В. Левківського. – Житомир : ЖДПУ, 1999. – 336 с.
8. Кравець В. Історія класичної та зарубіжної педагогіки та шкільництва : навч. посіб. для студ. пед. навч. закл. / В. Кравець. – Т., 1996. – 436 с.
9. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальноосвітньої середньої освіти / за заг. ред. В. О. Огнев'юка. – К.; Ірпінь : Перун, 2004. – 176 с.
10. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник / Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. – К. : Знання-Прес, 2003. – 418 с.
11. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання : навч. посіб. / Лозова В. І., Троцько Г. В. – Х. : ОВС, 2002. – 400 с.
12. Любар О. О. Історія української педагогіки / Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. ; за ред. М. Г. Стельмаховича. – К. : ІЗМН, 1998. – 356 с.
13. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. / Н. Є. Мойсеюк. – 4-е вид., доп. – К. : КДНК, 2003. – 615 с.
14. Нариси історії українського шкільництва 1905–1933 : навч. посіб. / О. В. Сухомлинська [та ін.]. – К. : Заповіт, 1996. – 304 с.
15. Національна доктрина розвитку освіти України // Освіта. – 2001. – 11/18 лип.
16. Сучасні педагогічні технології : навч. посіб. / Нісімчук А. С. [та ін.]. – К. : Просвіта, 2000. – 365 с.
17. Педагогіка : навч. посіб. / В. М. Галузьяк, М. І. Сметанський, В. І. Шахов. – Вінниця : Вінолбдрукерня, 2000. – 200 с.
18. Педагогічна майстерність / за ред. І. А. Зязюна. – К. : Вища школа, 1997. – 349 с.
19. Подласый И. М. Педагогика / Подласый И. М. – М. : Просвещение, 1996. – 478 с.
20. Практикум з педагогіки : навч. посіб. – Вид. 3-тє, перероб. і допов. / за заг. ред. О. А. Дубасенюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 464 с.
21. Практична педагогіка виховання : посіб. з теорії та методики виховання / за ред. Красовицького М. Ю. – К. : Івано-Франківськ, 2000. – 218 с.

22. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні (X–початок XX ст.) : нариси / за ред. М. Д. Ярмаченка. – К. : Радянська школа, 1991. – 381 с.
23. Руденко Ю. Д. Основи сучасного українського виховання / Ю. Д. Руденко. – К. : Вид-во ім. О. Теліги, 2003. – 328 с.
24. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии : учеб. пособие / Г. К. Селевко. – М. : Народное образование, 1998. – 256 с.
25. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка : навч.-метод. посіб. / М. Г. Стельмахович. – К. : ІЗМН, 1997. – 232 с.
26. Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посіб. для студ. вузів / М. М. Фіцула. – 2-е вид., випр. і доп. – К. : Академія, 2005. – 560 с.
27. Хрестоматія по історії зарубіжної педагогіки : учеб. пособие для студ. пед. ин-тов / сост. и авт. вводных статей А. И. Пискунов. – 2-е изд., перераб. – М. : Просвещение, 1981. – 528 с.
28. Ягупов В. В. Педагогіка: навчально-виховний процес : навч. посіб. / Ягупов В. В. – К. : Либідь, 2003. – 560 с.

Допоміжна

1. Аносов І. П. Педагогічна антропологія / І. П. Аносов. – К. : Твімінтер, 2005. – 261 с.
2. Бойко А. М. Оновлена парадигма виховання: шляхи реалізації / А. М. Бойко. – К. : ІЗМН, 1996. – 230 с.
3. Ващенко Г. Праці з педагогіки та педагогіки / Г. Ващенко. – К. : Школяр. Т.4, 2000. – 416 с.
4. Використання західного досвіду у шкільній освіті України / упоряд. Вяткіна Н. Б. – К. : Абрис, 2002. – 184 с.
5. Вишневський О. І. Теоретичні основи педагогіки : курс лекцій / Вишневський О. І., Кобрій О. М., Чепіль М. М. ; за ред. О. Вишневського. – Дрогобич : Відродження, 2001. – 268 с.
6. Вознюк Н. М. Етико-педагогічні основи формування особистості : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. М. Вознюк. – К. : Центр навчальної літ-ри, 2005. – 196 с.

7. Галузинський В. М. Педагогіка: теорія та історія : навч. посіб. / Галузинський В. М., Євтух М. Б. – К. : Вища школа, 1995. – 230 с.
8. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : метод. поради молодим науковцям / С. У. Гончаренко. – К. ; Вінниця : Вінниця, 2008. – 278 с.
9. Громадянська освіта : книга для вчителя / Арцишевський Р. А., Бакка Т. В., Гейко І. М. [та ін.]. – Л. : ТЕКА, 2002. – 158 с.
10. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. для студ. вузів / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
11. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії : наук.-метод. посіб. / І. А. Зязюн. – К. : МАУП, 2000. – 312 с.
12. Класний керівник у сучасній школі : метод. посіб. – К. : Віпол, 1996. – 151 с.
13. Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні: педагогічні концепції. – К. : Школяр, 1997.
14. Кравець В. Зарубіжна школа і педагогіка ХХ століття / В. Кравець. – Т., 1996. – 290 с.
15. Макаренко А. С. Педагогические сочинения : в 8 т. / А. С. Макаренко. – М. : Педагогика, 1983.
16. Куписевич Ч. Основы общей дидактики / Ч. Куписевич. – М. : Высшая школа 1986. – 366с.
17. Мартинюк І. Національне виховання. Теорія та методологія : метод. посіб. / І. Мартинюк. – К. : ІСДО, 1995. – 160 с.
18. Островерхова Н. Аналіз уроку: концепції, методики, технології / Н. Островерхова. – К. : ІНКОС, 2003. – 352 с.
19. Педагогіка / за ред. М. Д. Ярмаченка. – К. : Рад. школа, 1991. – 287 с.
20. Підласий І. П. Практична педагогіка, або Три технології : інтеракт. підр. для педагогів ринкової системи освіти / І. П. Підласий. – К. : Слово, 2004. – 616 с.
21. Растригіна А. М. Педагогіка свободи: методологічні та соціально-педагогічні основи / А. М. Растригіна. – Кіровоград : Імекс ЛТД, 2002. – 260 с.
22. Рудницька О. П. Основи педагогічних досліджень / Рудницька О. П., Болгарський А. Г., Свистельнікова Т. Ю. – К. : Експрес-об'ява, 1998. – 143 с.

23. Русова С. Вибрані педагогічні твори / Софія Русова. – К. : Освіта, 1996.
24. Сорока Г. І. Сучасні виховні системи та технології: навчально-виховний процес : метод. посіб. для керівників шкіл / Г. І. Сорока. – Х. : Веста, Ранок, 2002. – 128 с.
25. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка / М. Г. Стельмахович. – К. : ІЗМН, 1997.
26. Ступарик Б. М. Національна школа: витоки, становлення : навч.-метод. посіб. / Б. М. Ступарик. – К. : ІЗМН, 1998. – 336 с.
27. Сухомлинский В. А. Избранные произведения : в 5 т. / В. А. Сухомлинский. – К. : Рад. школа, 1979.
28. Трухін І. О. Основи шкільного виховання : навч. посіб. / І. О. Трухін, О. Т. Шпак. – К. : Центр навчальної літ-ри, 2004. – 368 с.
29. Харламов И. Ф. Педагогика / Харламов И. Ф. – М. : Просвещение, 1996. – 576 с.
30. Школа класного керівника / упоряд. М. Голубенко. – К. : Шкіл. Світ ; Вид. Л. Галіцина, 2005. – 128 с.

14. Електронні ресурси

1. Всероссийский интернет-педсовет [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pedsovet.org>.
2. [Дидактор – сайт педагога-практика](http://didaktor.ru/) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: didaktor.ru/
3. Журнал «Сучасна Освіта» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://s-osvita.com.ua/>
4. [Издательский дом «Первое сентября»](http://1september.ru/) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: 1september.ru/
5. [Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України](http://mon.gov.ua/) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/>
6. [Національна академія педагогічних наук України](http://naps.gov.ua/) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: naps.gov.ua/

7. Образовательный портал «Учеба» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ucheba.com>
8. Освітній портал – освіта в Україні, освіта за кордоном [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/>
9. Освітній проект ІНТЕРШКОЛА [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://is4all.in.ua/>
10. Остров Знаний [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ostriv.in.ua/>
11. Партнерство в навчанні: освітня мережа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.partnersinlearningnetwork.com/>
12. Педагогическая библиотека [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.pedlib.ru>.
13. Педагогическая наука и образование в России и за рубежом: региональные, глобальные и информационные аспекты [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.rspu.edu.ru>.
14. Педагогіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pedagogika.at.ua>.
15. Педагогічні персоналії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pedagogika.at.ua/publ/pedagogichni_personaliji/6.
16. Планета учителей [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://planets.ucoz.ua>.
17. Програма Intel «Навчання для майбутнього» [Електронний ресурс] // Intel. Навчання для майбутнього в Україні. – Режим доступу: <http://www.iteach.com.ua/>
18. Уроки. нет : все для учителя [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.uroki.net/>
19. Физкультура на 5 : сайт учителей физкультуры [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://fizkultura-na5.ru/>
20. Almamater: [Всё для преподавателей!](http://www.almamater.com.ua/) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://almamater.com.ua/>
21. European Training Village : Policy Report [Electronic resource]. – Access mode : <http://www2.trainingvillage.gr/etv/policyreport/policyreport.asp>.
22. Europeana [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.europeana.eu/portal/>.

23. Eurydice — Network on Educational System and Policies in the Europe / EACEA [Electronic resource]. – Access mode : http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php.

Inter-педагогика [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.inter-pedagogika.ru/>.

**Рекомендована література з Основ педагогічної майстерності
Базова**

1. Абрамян В. Ц. Театральна педагогіка / В. Ц. Абрамян. – К. : Лібра, 1996. – 224 с.
2. Барбина Е. С. Формирование педагогического мастерства учителя в системе непрерывного педагогического образования / Е. С. Барбина. – К., 1997. – 153 с.
3. Белорусова В. В. Воспитание в спорте / В. В. Белорусова. – М. : Физкультура и спорт, 1995.
4. Беседіна Л. М. Педагогічна майстерність, активні методи навчання та методична робота у навчальних закладах : метод. посіб. / Л. М. Беседіна, О. І. Сторубльов. – К. : Логос, 2009. – 204 с.
5. Бодалёв А. А. Формирование понятия о другом человеке как о личности / А. А. Бодалев. – СПб. : Изд-во Санкт-Петербургского университета, 2001. – 135 с.
6. Булатова О. С. Педагогический артистизм : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. завед. / О. С. Булатова. – М. : Академия, 2001. – 240 с.
7. Вишневський О. І. Теоретичні основи педагогіки / Вишневський О. І., Кобрій О. М., Чепіль М. М. – Дрогобич, 2001.
8. Ващенко Г. Основи естетичного виховання / Г. Ващенко. – Мюнхен : УТС А. Жуковського в Лондоні, 1957. – 46 с.
9. Горбунов Г. Д. Психопедагогика спорта / Г. Д. Горбунов. – М. : Советский спорт. – 2007. – 296 с.
10. Деркач А. Педагогическое мастерство тренера / А. Деркач, А. Исаев. – М. : Физкультура и спорт, 1981. – 375 с.
11. Деркач А. А. Творчество тренера / А. А. Деркач, А. А. Исаев. – М. : Физкультура и спорт, 1982. – 239 с.

12. Зязюн И. А. Основы педагогического мастерства / И. А. Зязюн. – М. : Просвещение, 1989.
13. Заграва Д. І. Уроки педагогічної майстерності / Д. І. Заграва. – К., 1989.
14. Ковальчук Л. Основы педагогічної майстерності : навч. посіб. / Лариса Ковальчук. – Л., 2007. – 608 с.
15. Кузьмина Н. В. Формирование педагогических способностей / Н. В. Кузьмина. – Л. : Изд-во Ленинград. ун-та, 1961. – 97 с.
16. Кузьмина Н. В. Методы исследования педагогической деятельности / Н. В. Кузьмина. – Л. : Изд-во Ленинград. ун-та, 1970. – 114 с.
17. Кузьмина Н. В. Основы вузовской педагогіки : учеб. пособие / Н. В. Кузьмина. – Л. : Изд-во Ленинград. ун-та, 1972. – 118 с.
18. Кузьмина Н. В. Профессионализм деятельности преподавателя и мастера производственного обучения профтехучилища / Н. В. Кузьмина. – М. : Высш. шк., 1989. – 167 с., ил.
19. Кухарев Н. В. На пути к профессиональному совершенству : кн. для учителя / Н. В. Кухарев. – М. : Просвещение, 1990. – 159 с. – (Мастерство учителя: идеи, советы, предложения). – ISBN 5-09-001748-4.
20. Лях В. Концепція формування особистості в процесі фізичного виховання школярів у вченні П. Ф. Лесгафта / В. Лях // Молода спортивна наука України : зб. наук. ст. з галузі фіз. культури і спорту. – Л. : ЛДІФК, 2000. – Вип. 4. – С. 36–37.
21. Матвеев В. Ф. Педагогические задачи : материалы для ролевых игр / В. Ф. Матвеев // Учителю о педагогической технике / под ред. Л. И. Рувинского. – М., 1987. – С. 139–156.
22. Мойсеюк Н. Педагогіка / Н. Мойсеюк. – К. : Вища школа, 2007. – 629 с.
23. Основы педагогического мастерства / под ред. И. А. Зязюна. – К. : Вища школа, 1987. – 207 с.
24. Панфилова А. П. Игровое моделирование в деятельности педагога : учеб. пособие для студ. высш. учеб. завед. / А. П. Панфилова ; под общ. ред. В. А.

- Сластенина, И. А. Колесниковой. – 3-е изд., испр.– М. : Академия, 2008. – 368 с. – ISBN 978-5-7695-5015-7.
- 25.Професійна підготовка студентів педагогічного інституту / за ред. В. О. Юматова, З. В. Гоголевої, Ю. А. Гапона. – К. : Вища шк., 1981. – 184 с.
- 26.Педагогика спортивного колектива : учеб. пособие / И. Н. Решетень [и др.]. – Малаховка : МОГИФК, 1987. – 77 с.
- 27.Падалка О. С. Педагогічні технології : посібник / Падалка О. С., Нісімчук А. М., Смолюк І. О., Шпак О. Т. – К. : Українська енциклопедія, 1995. – 252 с.
- 28.Педагогічні інновації у сучасній школі. – К. : Освіта, 1994.
- 29.Пилипчук В. В. Дидактичний пошук А. Макаренка / В. В. Пилипчук // Педагогіка і психологія. – 1998. – № 1. – С. 71–76.
- 30.Профессионально-педагогическое мастерство тренера : метод. пособие / сост. Горбаль А. М. – Малаховка : МОГИФК, 1998. – 33 с.
- 31.Редлих С. М. Адаптация начинающих педагогов : профессиональные проблемы образования: концепции и подходы / под ред. Л. И. Кундозеровой. – М. ; Новокузнецк, 1998. – С. 88–102.
- 32.Редлих С. М. К вопросу о качестве подготовки учителей / С. М. Редлих // Педагогика. – 1999. – № 1. – С. 63–68.
- 33.Рейс, Ф. 500 лучших советов тренеру / Ф. Рейс, Б. Смит ; пер. с англ. – СПб. : Питер, 2001. – 128 с.
- 34.Станиславский К. С. Моя жизнь в искусстве : работа актёра над собой / Станиславский К. С. // Собр. соч. : в 8 т. – М. : Искусство, 1954;1955. – Т. 1–3.
- 35.Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. пед. закл. освіти. – К. : Академія, 2000. – 542 с.
- 36.Ханин Ю. Л. Психология общения в спорте / Ю. Л. Ханин. – М. : Физкультура и спорт, 1980. – 208 с.
- 37.Цимбалюк І. М. Підвищення професійної кваліфікації: психологія педагогічної праці : навч.-метод. посіб. – 2-ге вид. –К. : Професіонал, 2004. – 150 с.

Допоміжна

1. Абрамян В. Ц. Театральна педагогіка / В. Ц. Абрамян. – К. : Лібра, 1996. – 224 с.
2. Бобошко Ю. М. Режиссер Лесь Курбас / Ю. М. Бобошко. – К., 1987. – 146 с.
4. Гиппенрейтер Ю. Б. Общаться с ребенком. Как? / Гиппенрейтер Ю. Б. – М. : ЧеРо, 2001. – 240 с.
5. Головатий М. Ф. Навчи себе сам / М. Ф. Головатий. – К. : МАУП, 2002. – 120 с.
6. Горанчук В. В. Психология делового общения и управленческих воздействий / В. В. Горанчук. – СПб. : Нева ; М. : ОЛМАПРЕСС Инцест, 2003. – 288 с.
7. Грехнев В. С. Культура педагогического общения : книга для учителя / В. С. Грехнев. – М. : Просвещение, 1990. – 144 с.
8. Энкельманн Николаус Б. Харизма. Личностные качества как средство достижения успеха в профессиональной и личной жизни / Энкельманн Николаус Б. ; пер. с нем. – М. : Итерэксперт, 2000. – 272 с.
9. Зорина Л. Я. Слово учителя в учебном процессе / Л. Я. Зорина. – М. : Знание, 1984. – 80 с.
10. Кан-Калик В. А. Учителю о педагогическом общении / В. А. Кан-Калик. – М. : Просвещение, 1987. – 192 с.
11. Коменский Я. А. Великая дидактика / Я. А. Коменский. – М. : Издат. дом Шалвы Амонашвили, 1996. – 224 с.
12. Кузьмина Н. В. Способности, одаренность, талант учителя : в помощь лектору / Н. В. Кузьмина. – Л., 1985. – 32 с.
13. Куницына В. Н. Межличностное общение : учеб. для вузов / Куницына В. Н., Казаринова Н. В., Погольша В. М. – СПб. : Питер, 2002. – 384 с.
14. Леонтьев А. А. Педагогическое общение / А. А. Леонтьев. – М. : Знание, 1979. – 47с.
15. Луцюк А. М. Василь Сухомлинський про педагогічну майстерність учителя : монографія / А. М. Луцюк. – Луцьк : Надстир'я, 2003. – 208 с.
16. Льюис Д. Тренинг эффективного общения / Д. Льюис. – М. : ЭКСМО Пресс, 2002. – 224 с.
17. Мастерство актера в терминах и определениях К. С. Станиславского. – М., 1961. – 519 с.

18. Немирович-Данченко В. И. О творчестве актера. Хрестоматия : учеб. пособие для театральных учебных заведений / В. И. Немирович-Данченко. – М., 1984. – 623 с.
19. Основы педагогического мастерства / под ред. И. А. Зязюна. – М. : Просвещение, 1989. – 302 с.
20. Палтишев М. М. Педагогічна майстерність і шляхи її досягнення (у пошуках практико орієнтованих дидактичних підходів) : навч.-метод. посіб. для слухачів курсів удосконалення вчителів / М. М. Палтишев. – К. : Видавець О. М. Ешке, 2000. – 119 с.
21. Педагогическое мастерство и педагогические технологии : учеб. пособие / под ред. Л. К. Гребенкиной, Л. А. Байковой. – 3е изд., испр. и доп. – М. : Пед. об-во России, 2000. – 256 с.
22. Педагогічна майстерність : навч. програма / уклад. : А. І. Мамалига, Ю. П. Єлісовенко, Л. М. Хоменко. – К. : КНУ ім. Тараса Шевченка. – 17 с.
23. Реан А. А. Социальная педагогическая психология / Реан А. А., Коломинский Я. Л. – СПб. : Питер, 2000. – 416 с.
24. Педагогічне мовлення : навч.-метод. посіб. зі спецкурсу для педагогічних закладів / Л. В. Долинська, О. В. Гоголь, Л. М. Зінченко. – К., 1996. – 56 с.
25. Пірен М. І. Конфліктологія : підручник / М. І. Пірен. – К. : МАУП, 2003. – 360 с.
26. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Карамущенко, І. Ф. Кривонос [та ін.] ; за ред. І. А. Зязюна. – 2ге вид., допов. і переробл. – К. : Вища шк., 2004. – 422 с.
27. Педагогічна творчість і майстерність : хрестоматія / уклад. Н. В. Гузій. – К. : ІЗМН, 2000. – 168 с.
28. Симонов П. В. Метод Станиславского и физиология эмоций / П. В. Симонов. – М., 1962. – 139 с.
29. Синиця І. О. З чого починається педагогічна майстерність / І. О. Синиця. – К. : Рад. шк., 1972. – 167 с.

30. Словник термінології з педагогічної майстерності / за ред. Н. М. Тарасовича. – Полтава, 1995. – 63 с.
31. Станиславский К. С. Работа актера над собой / К. С. Станиславский // Собр. соч. : в 9 т. – М. : Искусство, 1989. – Т. 2, ч. 1. – 511 с.
33. Станиславский К. С. Работа актера над собой / К. С. Станиславский // Собр. соч. : в 9 т. – М. : Искусство, 1990. – Т. 3, ч. 2. – 505 с.
34. Сухомлинський В. Сто порад учителеві / В. Сухомлинський // Вибрані твори : у 5 т. – К. : Рад. шк., 1976. – Т. 2. – С. 419–654.
- 35 Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : у 5т. – К. : Рад. шк., 1977. – Т. 3. – 670 с.
36. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології / К. Д. Ушинський // Вибр. твори : у 2 т. – К., 1983. – Т. 1. – С. 192–471.

15. Електронні ресурси

1. Гончар О. В. Форми і методи педагогічної взаємодії учасників навчального процесу в системі вищої школи другої половини ХХ століття [Електронний ресурс] / О. Гончар. – Режим доступу :www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppmb/texts/2010_5/10govxxc.pdf
2. Гульбс О. А. Особистісне становлення викладача вищої школи в професійній діяльності [Електронний ресурс] / О. А. Гульбс. – Режим доступу :www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pib/2009_5/PB-5/PB-5_47.pdf
- 3 Елементи педагогічної майстерності [Електронний ресурс]. – Режим доступу :www.grinchuk.lviv.ua/referat/1/1099.html
4. Євдокімова О. О. Педагогічна майстерність викладачів вищої школи і фактори, що впливають на її формування [Електронний ресурс] / Євдокімова О. О. – Режим доступу :www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pzpp/2010_12_2/81-89.pdf
5. Кайдалова Л. Г. Професійна компетентність та імідж сучасного викладача [Електронний ресурс] / Кайдалова Л. Г. – Режим доступу :www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppmb/texts/2009-01/09klgimt.pdf

6. Квак О. В. Формування педагогічної техніки, як важливої основи педагогічного професійного мислення [Електронний ресурс] / Квак О. В. – Режим доступу :www.bati-referaty.net.ua/engine/download.php?id=194
7. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. [Електронний ресурс] / Кузьмінський А. І. – К. : Знання, 2005. – 486 с. – Режим доступу :www.info-library.com.ua/books-book-105.html
8. Обривкіна О. М. Сучасні форми методичної роботи з підвищення педагогічної майстерності викладачів в університеті [Електронний ресурс] / Обривкіна О. М. – Режим доступу :www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/nvnau_ppf/2010_155.../10oom.pdf
12. Ольшанська Н. Конфлікт і взаємодія [Електронний ресурс] / Н. Ольшанська. – Режим доступу :<http://osvita.ua/school/psychology/675>
13. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл [Електронний ресурс] / В. Л. Ортинський. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 472 с. – Режим доступу : <http://pidruchniki.com.ua/pedagogika/>
14. Седашова О. А. Партнерство: нова модель педагогічної взаємодії викладача та студента у ВНЗ України [Електронний ресурс] / Седашова О. А. – Режим доступу :<http://nauka.zinet.info/3/sedashova.php>
15. Стахневич В. До проблеми формування індивідуального професійно-педагогічного іміджу викладача вищого аграрного навчального закладу [Електронний ресурс] / Стахневич В., Срібна Н. // Вісник Львівського нац. університету. Серія : Педагогіка. – Л., 2009. – Вип. 25, ч. 1. – С. 263–270. – Режим доступу :http://194.44.242.244/portal/Natural/VLNU/Ped/2009_25-1/index.html
16. Стецюк К. В. Педагогічна культура викладача в контексті вимог Болонського процесу [Електронний ресурс] / Стецюк К. В., Седашова О. А. – Режим доступу: http://lp.edu.ua/Institute/IGS/IPP/WebRC/issues/Stetsyuk_Syedashova.htm